

Nöstlinger'in çocukları

Nöstlinger, Astrid Lingren Anma Ödülü'nün jürisinin sözleriyle, "çocukların ve toplum dışına itilmişlerin sadık destekçisi" olarak, Saklı Miras'ta da çocukların yanındaki yerini alıyor.

CANAN TOPALOĞLU

Camları kırık, sıvaları çatlak, çatısı delik deşik bir evin büyük yeşil kapıları gıcırdayarak aralanıyorsa ve bu kapının önünde gözleri hayretle açılmış dört çocuk varsa, macera dolu bir hikâyenin bizi beklediği his-sine kapılmak istenmez. Christine Nöstlinger, **Saklı Miras**'ta bu beklen-timizi boşa çıkarmıyor.

Kapılar, edebiyatın kullandığı vazgeçilmez simgelerden biri. Bambaşka âlemlere götüren kapıların ardında, henüz tanışmadıkları duygularla yüz yüze gelen, hayatlarında ilk kez karşılaştıkları engelleri aşmak için çözümler üretmeye çalışan; bu âlemlerde edindikleri deneyimler sayesinde dönüşüm geçiren birçok kahramanımız var. Ama Christine Nöstlinger bu kez kapının ardına efsunlu yaratıkları değil, üzerinde hassasiyetle çalışılması gereken bir bilinmeyen yerleştiriyor. Aslında hikâye, peşine düşeceğimiz bilinmeyene açılan bu kapıdan çok daha önce, Viyana'daki bir apartman dairesinin kapısının postacı tarafından ısrarla çalınmasıyla başlıyor. Zwoch ailesinin üç kızı Tete, Pups ve Wuzi ile "Komşu Çocuk" Jakob Pamperl, Zwoch ailesine uzak akrabalarından miras kaldığını öğrenirler. Baba Zwoch'un yaptığı görüşmeler sonucunda, mirasın virane bir evden ibaret olduğu ortaya çıkar. Anne Zwoch'un "mezbele", Baba Zwoch'un ise "izbe" olarak nitelendiği ev, Zwoch kızlarının hayallerini süslemeye başlar. Ancak, evin yenilenerek içinde yaşanılabilir hale getirilmesi oldukça masraflıdır. Anne ve Baba Zwoch, böyle bir yükün altına girmekte isteksizdir; ama Zwoch kızları bastırır. Zwoch kızları ile ebeveynleri ateşli tartışmalarını sürdürdürsün; Jakob'un akli bambaşka bir düşünceyle meşguldür. Zengin ve ihtiyar bir akrabasının mirası sadece bu ev olamaz, başka bir şeyler de olmalı, ama ne? Jakob, bu saklı mirasın

izini sürmekte kararlıdır.

Jakob, elbette ki, bilinmeyen peşine bir başına düşmez. **Düşüncesini ilk dillendirdiğinden itibaren, hayalperestliği yüzünden onunla dalga geçenler, bir hevesle arayışına katılıp her hayal kırıklığı döneminde birer birer su koyverenler, sonradan arayışına katılanlar hiç eksik olmaz.** Ama Jakob, yol arkadaşları dönem dönem değişmesine rağmen, ısrarla çabasını sürdürür. Âdeta, bir bilimadamı titizliğiyle ve azmiyle çalışmaya devam eder. Çocukların, etraflarındaki dünyayı aynen bilim adamları gibi, hayal kurarak, hipotezler üretmek ve hipotezlerini deneyerek keşfettiğini ileri süren gelişimsel psikolog Alison Gopnik'in, "Çocuklar, hayatın araştırma ve geliştirme; yetişkinler ise üretim ve pazarlama bölümüdür" sözü, bu macerada bire bir karşılığını buluyor. Jakob ve Pups, mirasın nerede olabileceğine dair varsayımlarını denemek üzere sabahın yedi buçüğünde evden çıkmaya hazırlanırken, Anne Zwoch, "Mecbur olmadıkça bir tek aptallar kalkar!" diyerek çocukların "gereksiz" çabalarını hor görür. Çünkü, yetişkin dünyasının olasılıklardan ve varsayımlardan arındırılmış çıplak gerçekliği, Anne Zwoch'a göre tek gerçekliktir. Tek gerçek, öğrenilmiş hayatta kalma yöntemlerini günbegün uygulamak ve bunun dışına çıkmamaktır. Oysa ki, **çocukların bulduğu yöntemleri uygulamak değil, kendi yöntemlerini keşfetmek istemektedirler.**

Gizem gizem içinde; gizem kitap içinde

Miras arayışı esnasında sınıran ve yeni kurulan dostluklar, yaşanan tüm olaylar ve insana dair keşifler bir yana, bu arayışın nesnesi haline gelen kitapların anlatıda özel bir önemi var. Mirasın kitapların arasında olabileceğine dair ilk ipucunu ele geçirir geçirmez, Jakob kitaplarla haşır neşir olduğu bir maceranın içinde bulur kendini. Hedefine, kitapların peşinde ve içinde yol

Christine Nöstlinger

olarak ulaşmaya çalışır. Bilinmeyen yeni bilinir kılma macerasına atılan her kahraman gibi, o da binbir türlü engelle karşılaşır. Jakob, her engelin üzerinden büyük bir azimle atarken, Cemal Süreya'nın şu dizele-rini hatırlamamak elde değil: "...iyi çocuksun; tuhaf çocuksun; ağzını burnunu tıkasalar gözlerinle soluk alırsın; gözlerini bağlamaya kalksalar el ve ayak tırnaklarıyla..." Jakob, çıktığı bu yolculukta, kitaplarla hem ağırlığı, rengi, kokusu olan bir nesne olarak; hem de bir gizemi barındıran içerikler bütünü olarak çokyönlü bir ilişki kurar. Jakob, okuması için henüz erken olan bu kitapları okumasa da, yeni deneyimlerini kitaplar aracılığıyla yaşar. Farazi miras, bu kitapların arasında olabilir de, olmayabilir de. Ama sonuçta, deneyimlerine içsel bir anlam ve konum belirleme sürecinde, Jakob'un yanında kitaplar vardır.

Nöstlinger atmosferi

Kitapları ve dostlukları yanımıza alıp çıktığımız bu macera, Christine Nöstlinger'in kurduğu dünya sayesinde daha zengin ve ayakları yere basan bir maceraya dönüşüyor. Nöstlinger, çocuk karakterlerini, masalsi bir cennet bahçesine konuşlanmış, hayatın ve insanın tüm olumsuz yönlerinden azade, masum küçük insanlar olarak yapılandırmıyor. **Saklı Miras**'ın çocukları, ailelerinde yaşanan kırılmaların ve çatışmaların farkında, kendi içlerindeki duyguların yoğunluğuyla mücadele eden, çevreleriyle ve kendileriyle baş etme yollarını arayan çocuklar. Çocuklararası ilişkilerin vazgeçilmezlerinden olan, dizginleneme-

yen öfke, kardeş kıskançlığı, sivri dilli çocuk acımasızlığı gibi öğeler, Nöstlinger'in çocuklarında yankısını buluyor. Ayrıca, romandaki yetişkin karakterlerin parayla ilişkileri, insanlarla iletişimleri ve hayattaki duruşları bağlamında çuvallamaya meylettikleri anlar, bu çocukların gözünden asla kaçmıyor. Jakob ve Zwoch kızları, onları çevreleyen yetişkinlerin benimsediği tavırları anlamlandırmaya çalışan, anlamlı bulmadıkları zaman ise karşı çıkma cesaretini gösterebilen çocuklar. Yetişkinlere bağlılıkları olmasına rağmen, onlardan özgürleşmeyi başarıyorlar. Hatta zaman zaman, rol değiştirerek büyükleri hoş görüyor ve anlayışla karşılıyorlar.

Her bir karakterinin dünyasını hassasiyetle kuran, olay kurgusunu ustaca çatan Nöstlinger, 2003 yılında layık görüldüğü Astrid Lingren Anma Ödülü'nün jürisinin sözleriyle, "çocukların ve toplum dışına itilmişlerin sadık destekçisi" olarak, bu kitabında da çocukların yanındaki yerini alıyor. Sesini duyurmakta zorlanan çocukların ellerine, azimden tutun da yaygaracılığa kadar tüm araç gereci verip, onları kendi maceralarına ve keşiflerine donanımlı birer insan olarak uğurluyor.

SAKLI MİRAS
Christine Nöstlinger
Çeviren: Mine Kazmaoğlu
Gümüşü Kitaplığı
2012, 180 sayfa,
13 TL.